

903 SAYILI KANUNLA KURULMUŞ VAKIFLARIN DIŞ İLİŞKİLERİ

Ahmet Aydın BOLAK
Türk Petrol Vakfı Genel Başkanı

Muhterem hanımefendiler, muhterem beyefendiler, Muhterem Başkan; sabah geldiğim zaman, kıymetli Doçentimiz Ahmet AKGÜNDÜZ'ün tebliğini dinledim.

Sözlerime, tebliğin ana felsefesini belirterek başlamak istiyorum. Ahmet Bey diyorlar ki; "Bugün, 2762 sayılı Vakıflar Kanunu'nun yeniden tanzimi lazımdır." Bu tanzim esnasında, Vakıf Hukukumuzun temel müesseselerine riayet edilmelidir, vakıf emlâkinin işletilme hükümlerine riayet edilmelidir. Böylece vakıfların ecdadın arzusuna uygun yaşamaları sağlanmalıdır, hizmet görmeleri sağlanmalıdır ve bu sebeple, tashih hükümleri de gelmelidir, yani, iadei emlâk hükümleri de gelmelidir. İadei emlâki temin etmek yolu kapalı ise istimlâk hükümleri gelmelidir. Bu suretle vakıflar, eski güçlü noktalarına irca edilmelidir.

Şimdi burada, bir noktada sarih bilgimiz olması lazımdır. Bu sözler söylenildiği zaman, isabetli gelebilir, fakat, tatbik kabiliyetini ve onun verdiği akisleri dikkatle ölçmek lazım. 2762 sayılı Kanun'un kurduğu mülhak bütçeli Umum Müdürlüğün, gelir ve gideri Türkiye Cumhuriyeti Parlamentosu'nda tayin edilir. Bir mülhak bütçeli idare düşününüz ki, sarf edeceği para, kullanacağı kişi ve yapacağı hizmetlerin her birisi kendi dışında bir siyasi otorite tarafından tayin edilsin. Sonra, o mülhak bütçeli idareden siz, vakfiyelerin ve vakıfların hâlâ muteberiyetini meriyet kanunu sebebiyle muhafaza ettikleri cihetle ahkâmının harfiyyen icrasında mesuliyet isteyin. Bu mümkün değildir.

Cumhuriyet idaresi, vakıflar üzerinde başlangıçta uzun müzakereler yaptıktan sonra, vakıfların bir cemaat idaresine tahavvülü endişesiyle bir mülhak bütçeli idarede toplamış ve mazbut hale gelen vakıfların her birisinin şahsiyeti hükmiyeleri devam ediyor ise de, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün bünyesinde bir vakıflar meclisi vasıtasıyla temsil edilmeleri esası ile meseleye bir çözüm yolu getirmiştir.

Ahmet Bey'in düşünme tarzıyla devam edersek, Diyanet İşleri Teşkilatı'nı da, bir cemaat teşkilatı yapmak lazımdır. Zira: Türkiye'de Ermeniler'in haiz olduğu muhtariyete Müslümanlar haiz değildir. Ermeniler kendi teşkilatlarını kendileri seçerler, Rumlar kendi teşkilatlarını kendileri seçerler, Museviler kendi teşkilatlarını kendileri seçerler, Müslümanlar Diyanet İşleri Reisi'ni kendileri seçemedikleri gibi, ne kadar maaş alacağını da kendileri tayin edemezler, Parlamento tayin eder. Bu, hükümler Cumhuriyetin kendi bünyesinin tarsini ve kendi esaslarının hakimiyeti maksadıyla kurduğu bir sistemin parçasıdır. Bu sistem üzerinde düşünürken veya Vakıf Kanunu'nda bir tadilat düşünürken, bu prensipleri zedeledikten, nasıl değerlendirebileceğimiz ve nerelere kadar gidibi-

leceğimizi, emniyetli noktaların ne olduğunu dikkatle beyan etmek lazımdır. Birinci arz etmek iste-
diğim husus budur.

İkincisi: 903 Sayılı Kanun, bir yakınlaşma kanunudur. Mükemmeliyetini söylemek mümkün
değildir. Tatbikatı ise, daha da kötü olmuştur. Kanunda kusurlar vardır belki; ama, kanun koyucu tat-
bikatını Türk Adliyesi'ne tevdi etmiştir. Tatbikatının siyanetini Vakıflar Umum Müdürlüğü'ne
bırakmamıştır. Çünkü, 903 Sayılı Kanun'da vakıf kurulur, kuruluşu ayrıdır; vakfın tescil ile hükmî
şahsiyet kazanması ayrıdır. Vakfın, amme eskân için ve Amme Hukuku bakımından, şahsın hukuku
bakımından, Miras Hukuku bakımından, demeyeceğim; ama şahsın hukuku bakımından hüküm ifade
etmesi, yani lâzım hale gelmesi, ilzam edici olması, tescil ile hükmî şahsiyetini iktisabıyla
mümkündür.

Bu tescil kararını kim verir; Türk hâkimi verir. Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün buna karşı; an-
cak bir temyiz hakkı vardır. O da, dosyayı eline zamanında geçirebilir ve teşkilatında istihdam ettiği
avukatları, bu verdiği az para ile istihdam etmeye uğraştığı avukatları meseleye zamanında yak-
laşabilmişse.

1982 senesinde "Vakıf Enflasyonu" diye yazdığım yazıya bakıyorum 1984 senesinde
"Devletleşen Vakıflar" diye yazdığım yazıya bakıyorum. Geçen Vakıf Haftası'nda Fakir Fuka-
raya yardım fonu olarak ve Medenî Hukuk tüzelkişiliği olarak kanunla ihdas edilen vakıflardaki yan-
lışığa temas etmeye çalıştığımı hatırlıyorum.

Şimdi, 903 Sayılı Kanun'un -şu ana kadar konuşmacılardan dinlediğim kadarıyla- taknin edil-
mesi, tedvin edilmesi isabetli olmuştur. O isabetten kendime pay çıkarıyorum; çalışan ve neticeye
ulaşmasını sağlayan bir kişi olarak. Ama bugün, zaman zaman düşünüyorum, böyle giderse "Acaba
hata mı ettik?" diyeceğiz!

Bakınız, dernekleri, kamu düzeni mülâhazası ile A'sından Z'sine kadar kontrol eden bir amme
otoritesi var. Dernekler Hukuku; derneğin kurucusu, kurucusunun sabıka kaydı, iyi hal kâğıdı, mal
varlığı, siyasî polisten tetkikatı, hepsi yapılıyor. Aynı zatlar gidip bir vakıf kurarlarsa, hiç kimse,
hiçbir şey söylemiyor. Ve, Türkiye bir örfi idareler sisteminden geçerken, ne kadar dernek kurmak
isteyip de kuramayan, ne kadar dernek kurdukları takdirde Türk Devletinin kontrolü altına girecekle-
rinden endişe edenler varsa, vakıf karar hale gelmiştir. Ve bu vakıflar, 100 para, 5 kuruş gibi gayet
küçük meblağlarla mal varlıkları elde etmişler ve sonra tescil edilip geçmişler. Böyle bir vakıf enflas-
yonunda, iyi ile kötünün aynı teraziye konduğu bir enflasyonda, Maliye Bakanlığı'na isterseniz 100
milyarlık bir malınızı bağışlayarak gidiniz, vakıf kurucusu olarak sizin hakkınızda hâkim olan kanaat
şüphedir. Ve bugün, vakıf idarelerinin karşısında, kamu otoritesi şüphe içindedir. Bu temas etmek is-
tediğim ikinci noktadır.

Üçüncü nokta: Nasıl ıslah edilir? Acaba, bir tadille derneklerin teşekkülünde aranan vasıflar,
dernek tarzında kurulan vakıflara; yani, "Bir tek şahsın gayeye yeter mal varlığı koymadığı ve
müteakip kişinin bir araya gelerek kurduğu vakıflarda, derneklerin tabi olduğu hükümlere tabidirler"
diyerek, bir süzgeç mi koymak lazımdır; fakat, herhalde bir tedbir almak lazımdır.

Dördüncüsü: Kamu otoritesinde, vakfı suistimal hevesleri başladı. İktisadî Devlet Teşek-
küllerini yaratan Divanı Muhasebatın kontrolundan kaçmak fikri şimdi Vakıf yaratmaktadır. Evvelden
devlet adamı bir iş yapmak istiyor, "Aman Divanı Muhasebattan nasıl kurtulurum? Nasıl istediğim
aylığı öderim?" diye düşünür, hemen bir formül getirirler ve İktisadî Devlet Teşekkülü kurulur.

Şimdi bunun yerine, bir de vakıf geldi. Falanca Sayın Bakanın başkanı olduğu ve bütçeden
para aktarılarak kurulmuş bir vakıf. Oraya bir takım kimseler tayin edilmiş ve onun adı vakıf olmuş.
Bizim, ne vakıf idrakimizde, ne vakıf felsefemizde 1000 senedir yer almayan bir ucube doğmuş. Bu-

na müsaade etmemek lazım, bunun tesciline müsaade etmemek lazım. Bunu ıslah etmek lazım. Bu ne irsad mahiyetinde vakfa benziyor... Hiçbir şeye benzemeyen bir ucubedir. Bunlara müdahale etmek lazım.

Bir başka nokta: Vakıfların kuruluşlarında kontrollerini ön gören 903 Sayılı Kanun'da şu düşünce hakimdi: Bu Kanun, Medenî Kanun'un emanet edildiği gibi, Türk hâkiminin dikkatli alakasına, vatanperver tefekkürüne emanet edilmişti. Türk hâkimi içtihatlarıyla bu kanunu zenginleştirecek ve yaşatacaktı. Maalesef Türk hâkimlerinin kütüphanesinin olmaması, bugün aylıklarının da bir kütüphane teşkiline yeter seviyede bulunmaması sebebiyle vakıfların teşkilinde ehli vukuf kullanmaya başladı hâkimler. "*Hele bir oku bakalım da, bunun tesciline karar vereyim mi?*" Halbuki, Kanunda bir millî menfaat unsuru var ki, bu unsur, kanunun temel unsuru. "*Para verecek de, bilmem ne diyecek de, gaye teşkil edecek de...*" hepsini vâkıf yazacak. Hâkimin önüne geldiği zaman, hâkim, eline aldığı bu vakıf senedindeki millî menfaat unsurunu arayacak. Kurulmuş, kurmuş, vermiş malını tamam, kendisi düşünsün, tescilimde millî menfaat var mı?

Şimdi, zaman içinde görüyoruz sayılarına bakıyoruz, mevcudiyetlerine bakıyoruz, idare tarzlarına bakıyoruz, görüyoruz ki, millî menfaat unsurunu Türk Adliye cihazı dikkatle araştırmamıştır. Bunun yükünü, vebalini, hırsız salıverdikten sonra "*Amanın peşinden koş*" diye Vakıflar Umum Müdürlüğü'ne bırakmıştır, "*Haydi gidin, bunları kontrol edin*" demiştir. Vakıflar Umum Müdürlüğü'nün, mütevellî olarak tayin edildiği vakıf senetleri tescil edilmiştir. Hem murakıp, hem mütevellî. Hâkim bey bunu düşünmemiştir. Murakebe makamı ile idare makamı bir şahısta birleşir mi? Birleştirmişler. Böyle garibeler teessüs etmiştir.

Şimdi, ben bugün size, gelişmekte olan bir başka mevzu da arz etmek istiyorum. Bu enflasyonun yanında, ciddi vakıflar da kurulmaktadır. Ve küçülen dünyada, çok uluslu vakıflar olduğu gibi, Türkiye'deki birtakım kurulmuş vakıflar da, çok uluslu vakıflarla veya bir ülkede kurulup millî olduğu halde, beynelmilî teşkilata sahip vakıflarla da münasebete girme durumunda bulunmaktadır.

Şimdi, Vakıflar İdaresi'nin karşısına, bu mevzu da gelmiştir. Kanunda derpiş edilen bir mevzu değildir. Yalnız tüzükte, vakıfların yönetim kurullarında ekseriyet olmaması, yabancı tabiyetli kişilerin ekseriyeti almamasına dair bir hüküm sevk edilmiş, onun dışında başka koruma hükmü veya işleme hükmü konmamıştır, derpiş edilmemiştir.

Müessesenin bu ihtilâu çözülmeye uğraşılırken, ben şimdi size, bazı başka meseleleri sual olarak sormak istiyorum: Sayın AKGÜNDÜZ ile İstanbul'da görüştüğüm zaman, "*Biraz mesele yaratıcı sualler hazırlasak da, Şahsın Hukuku, Devletler Hususi Hukuku ve Vakıflar Müessesesini şöyle bir karşılaştırsak, bir şeyler bulur musun?*" dedim. bana bir sayfalık bir faks geçti. Demin "*Elinize geçti mi?*" diye sorduğu da oydu. Fakat, ben şimdi başka şeyler sormak istiyorum. Tatbikatçılar da burada nazariyatçılar da burada, hocalarımız da burada.

Mr. John, Türkiye'ye gönderdiği 1 milyon paundu Merkez Bankası'na sattıktan sonra, bunu bir gelir ortaklığı senedine veya bir yere tevdi edip, bunun gelirleriyle İngiltere'de Manchester Üniversitesi'nde Türkoloji tahsil eden İngiliz gençlerine burs verilmesini vakfetse, tescil edebilir mi siz? Parasını getirdi. Türkiye'ye, İngiliz tabiyetinde, burada parayı koydu; fakat gelirlerinin meşrutinlehi İngiltere'de İngiliz çocuklara; ama, Osmanlı Tarihi tetkik ediyorlar. "*Onlara veriniz*" diyor. Bu bir sual.

Mr. John, Türkiye'de bir mülk alsa, İstanbul'da bir işhanı alsa, bu hanın gelirlerini tahsis ederek Çin'deki çocuklara burs vermenizi istese, vermeyi düşündüğünü vakıf senedine yazsa, hâkim bu vakfı tescil edebilir mi? Yani, birisinde naktin milliliği, ikincisinde mülkün milliliği; fakat, kurucu yabancı, meşrutinlehi yabancı. İki tane misal, 2 sual.

Peki, bu vakfın tesciline karar aldı da, "*Cambridge Üniversitesi dekanı ile Türkiye'de filan filan üniversitelerin rektörleri bu vakfın idarecisidir*" derse, bu vakfın idare uzvu devam edebilir mi, yaşayabilir mi? Yaşayabilirse, bu vakfın tescili caiz mi?

Mr. John, bu defa değişirse fikrini, İngiltere'deki emlakini, gelse Türk hâkimine, Türk noterine ve dese ki, "*Ben İngiltere'de, filan, filan, filan yerlerde kain emlakimi vakfetmek istiyorum*" Mr. John İngiliz tabiyetinde, geliyor diyor ki, "*Benim İngiltere'de emlakim var, bunları vakfedeyim, gelirleri de Diyarbakır'dan Ankara'ya okumaya gelen çocukların olsun*" Tescil edebilir misiniz?

Şimdi düşünüyorum, Mr. John gitti, bir Türk geldi. Ama bu Türk, Almanya'da yaşıyor, ikili tabiyetli, oraya yerleşmiş, Şavşat Kazasında da emlakı var. Diyor ki, "*Ben Şavşat'taki emlakimi Nurnberg Şehrindeki Türk çocuklarının okuması için ve cami için tahsis ettim. Tescil edin*" Tescil edilebilir mi? edilirse, "*Bu vakfın idare merkezi Nurnberg'tir*" derse, Nurnberg'te de tescil vaki olmuşsa, Nurnberg'te idare merkezi olacağına göre Vakıflar Umum Müdürlüğü teftişini nasıl yapar? Teftişi mümkün olmayan bir vakfın, tescili mümkün olur mu?

Bir başka soru: Bir Türk, Türkiye dışındaki mal varlığıyla ve geliriyle, Türkiye'de bir vakıf tescil ettirirse, bu vakfın gelirini, eski vakıflarımızda olduğu gibi Mekke-i Mükerrreme fukarasına tahsis ederse, tescil edebilir misiniz? Yani, meşrutünleh Türkiye dışında ve gayri millî olan kişiler. Mekke-i Mükerrreme'deki Türkler demiyorum. Mekke-İ Mükerrreme fukarası, Eski Vakıf Hukukumuz dedi sevgili AKGÜNDÜZ, onların çok misali var, şartları da var.

Yine, yurt dışında yaşayan bir Türk, yurt dışında bütün sahip olduğu emlakıyla Türkiye'de ailesinden kalan mülkleri bir araya getirerek bir vakıf kurduğunu ve bu vakıfla Çin Türkistanı'ndaki Türkler'in oradaki şartlarının ıslahını kastettiğini, Müslüman Türkler'in ıslahını kastettiğini söylerse, hâkim bunu "*Millî menfaate aykırıdır*" diye reddedebilir mi?

Son soru: Suudi Arabistan'da yaşayan Uygur ve Özbek Türkleri, Türkiye'de bir vakıf kurup, getirdikleri riyyallerle bir vakıf kurup, Çin Türkistanı'ndan Hacca gitmek üzere, İstanbul'dan geçerken 2 gün kalan kişilerin iskân, iâşe ve pazar ihtiyaçlarını gidirmek üzere bir vakıf kurmak isterlerse, kendileri Suudi Arabistan tabiyetinde, getirdikleri para millîleşti, meşrutünleherleri Türk asıllı fakat yabancı tabiyetinde, gidecekleri yer de Kâbe-i Muazzama. Tescili mümkün mü, Türk hâkiminin bunda millî menfaat görmesi mümkün mü?

Bu soruları, birer hukukî tuzak olsun diye sormadım. Kanun, bütün bu sorulara açık, Medenî Hukuk sisteminin aynı sistemi kabul ederek, zaman içinde gelişen hadiselerle göre, hâkimlerin hukuku içtihatlarıyla yaratması ve içtihatlarıyla vakıf müessesesine istikamet vermesi maksadıyla hazırlanmıştır.

Şimdi Türkiye, millî sınırları içinde bir ülkedir. Ama Türkiye'nin millî sınırları içindeki nüfusunun belki 3 misli Türk ve Müslüman yaşamaktadır dünyada. Bunların hukukunun siyanetini ve bunlarla münasebetlerin devletçe değil, varlıklı vatandaşlarla, varlıklı vatandaşların nakitleriyle yapılması hususunu hâkimlerimizin içtihatlarının imkân dahiline sokması lazım geldiğine inandığımı belirtmek için de söylüyorum.

Netice olarak şunu arz ediyorum; muhterem hanımefendiler, beyefendiler: Her hukukî müessese, zamanla ve zamanın içinde akılla tekemmül eder. 903 Sayılı Kanun, bir başlangıçtır. İlim adamlarımız, ilimleriyle; hâkimlerimiz, içtihatlarıyla bu kanunu zenginleştirmelidir. Eğer bu kanun, Maliye Vekâleti Gelirler Umum Müdürlüğü'nde yer alan birkaç genç adamın takdirlerine terk edilerek, onların kanunu anlayışlarına terk edilerek tatbik edilmeye kalkılırsa, devam edilirse, bu kanun ancak suistimallere mevzu olur. O sebeple çok kıymetli idarecilerden istirhamım, şikâyetlerimi lütfen bu mânâda almasınlar.

Hepiniz lütfen hürmetlerimi kabul edin.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Efendim, Sayın BOLAK'a, güzel örneklerle süslemiş oldukları ve irticalen yapmış oldukları bu güzel konuşmalarından dolayı teşekkür ediyorum.

Zamanımız çok kısıtlı, biraz önce de arz ettiğim gibi, kısa sualler halinde sormanızı rica edeceğim. Ayrıca, Sayın BOLAK'ın bu tebliğinin, bu konuşmasının Sayın Vakıflar Genel Müdürlüğü yetkililerine ileride, kanunda yapılacak bir değişiklik mevzu bahis olduğu zaman, ışık tutacağı için, kendilerine ayrıca teşekkür ederim.

Buyurun Sayın REİSOĞLU.

Dr. Kemal REİSOĞLU — Sayın Başkan, müsaade ederseniz usul bakımından bir hususu arz etmek istiyorum. Bendenizin bir teklifi olacak, o da şu: Efendim, burada işleri zamanında bitirmek için haklı olarak acele ediyoruz; ama, öyle önemli konular oluyor ki... Mesela dün öğleden sonra bomboş geçti. Eğer bitmezse öğleden sonraya bırakırız, akşam yarım saat geç gideriz. İlla şu saatte bırakmak... Bu kadar önemli konular muvacehesinde... Bilmiyorum, bir daha bu imkânlar ele geçer mi? Takdir zatualinizindir, yüksek kurulundur. Bendeniz, iyi niyetlerle arz ediyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın AĞGÜNDÜZ.

Doç. Dr. Ahmet AĞGÜNDÜZ — Sayın Başkan, Vakıf Hukuku münasebetiyle hem biz-zat ihtisas alanımı ilgilendirdiğinden, hem de muhterem büyüğüm Aydın BOLAK Beyefendiyle bu konuyla ilgili bazı görüşmelerimiz olduğundan, bu sorulara bir-iki cümle ile cevap vermek istiyorum.

Sayın Aydın BOLAK Beyefendiye çektiğim bir sayfalık fakstan da anlaşılacağı üzere, 1982 yılına kadar sorduğu soruların hemen hemen yüzde 90'ına müspet cevap verebiliyorduk. Engel sadece bir şeydi: "**Millî menfaat**" denilen subjektif ölçü. Çünkü, Devletler Hususi Hukumumuza göre, yabancılara Şahsın Hukuku açısından bir kısıtlama -dernekler gibi- söz konusu olmadığı gibi, Türk Devletler Hususi Hukuku'nda, vakıf da dahil olmak üzere, hükmî şahsiyetler açısından, dışarıda kurulanlar için, kuruluş hukuku esas alınmış ve otomatik tanıma sistemi kabul edildiği için, engel yoktur. İkinci husus, yine Sayın...

Aydın BOLAK — Burada bir soru sorabilir miyim. *Bulgaristan, 10 milyon Leva gönderse, millileştirse ve Türkiye'de "Bulgarlara bakın" dese, millî menfaat vardır diyebilecek misiniz?*

Doç. Dr. Ahmet AĞGÜNDÜZ (Devamla) — Biraz önce söylediğimiz gibi, değerli büyüğümüz, bunu tamamen adliyenin ve de Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün tescil mütalaasında bulunurken, millî menfaat denilen subjektif değerlendirmeyi ciddi olarak ele almasıyla mümkündür. Ancak, 1982 tarihinde 903 Sayılı Kanunu izah edici mahiyette çıkarılan nizamname ile yine Vakıflar Genel Müdür Yardımcısı Atilla ÖZER Bey'den öğrendiğimize göre, ikinci ek maddede hem vakıf kurucularının yabancı olmaması şartı, hem de vakıf idare heyetinde yabancıların ekseriyeti elde etmeme-si gibi bu millî menfaat subjektif şartını objektif hale getiren bir düzenleme yapılmıştır. Şimdi kendileri bu konuda izahat verecekleri için, ben ayrıntıya girmiyorum.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN — Buyurun Sayın BALLAR.

Suat BALLAR — Sayın Başkan, değerli dinleyiciler, ben Sayın BOLAK'a teşekkürlerimi bir kez daha arz etmek istiyorum. Kendileri 903 Sayılı Kanun'un mimarıdır. Öyle bir kanun hazırlayıp Meclis'e sevk etmişlerdir ki, bu kanun hâlâ liberallliğini, özgünlüğünü devam ettirmekte ve bugün vakıfların kurulabilmesi için her türlü imkânı gerek vakfedenlere, gerekse Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne vermektedir.

Ancak, ne yazık ki, kanunun bu liberalliği gerek vakfedenler tarafından, gerekse Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından suistimal edilmektedir. Vakfedenler tarafından şöylece suistimal edilmektedir: Sayın BOLAK'ın biraz evvel arz ettiği gibi, birtakım demeklerin kurulabilmesine imkân tanıdığı için, demek kuramayanlar vakıf kurmak suretiyle demeklerin genel kurul, üyelik, haysiyet divanı gibi müesseselerini dahi buraya getirmek suretiyle bunlara da gerek mahkemeler, gerekse Vakıflar Genel Müdürlüğü cevaz vermek suretiyle kanun hükümleri vakfedenler tarafından suistimal edilmiştir.

Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından da suistimal edilmiştir. Bugün hâkimlere hiçbir şekilde kararlarında müstakil hareket etmek imkânı Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından tanınmamaktadır. Neden; öyle bir gelenek teessüs etmiştir ki, önüne vakıf tescili gelen bir mahkeme, bunu olduğu gibi Vakıflar Genel Müdürlüğü'ne intikal ettirmekte ve Vakıflar Genel Müdürlüğü'nden gelen mütalaa ne ise, onun doğrultusunda işlem yapmakta. Katiyyen hiçbir şey düşünmemektedir. Ama, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nden öyle mütalaalar gelmektedir ki, işte bu mütalaalar doğrultusunda bu kanun hükümleri suistimal edilmektedir. Bir misal arz edeceğim, Bugün Demekler Kanunu'nda kurucular hakkında, hükümlere aykırı birtakım faaliyetleri olup olmadığının tespiti, madde hükmüdür. Vakıflarda böyle bir hüküm yoktur. Ama Vakıflar Genel Müdürlüğü, mahkemelere gönderdiği bir yazıyla vakıf kuranların Anayasanın 13, 14 ve 34 üncü maddelerine göre böyle bir vakfî kurmalarına siyasî ve idarî yönden imkân olup olmadığının araştırılmasını bildirmiştir. Mahkemeler de buna uymaktadırlar. Ben, bazı mahkemelerde, bizzat bunun mücadelesini yapıyorum ve verdiğim karşı mütalaalarla bundan vazgeçiriyorum. Nitekim birkaç mahkeme, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün bu mütalaaasını dikkate almadan tescili yapı ve Vakıflar Genel Müdürlüğü temyiz dahi edemedi. Ama bazı mahkemeler ne yapıyorlar; hemen 100 kişi varsa kurucu, bunların ikamet ettikleri karakollara birer yazı gönderiyorlar, "*Anayasanın şu, şu maddeleri doğrultusunda, bu kişilerin vakıf kurmalarında idarî ve siyasî sakınca olup olmadığının bildirilmesi*" diye. Gelen cevaplardan bir tanesi yanımda, arz etmek istiyorum. Karakol amiri, bir polis memuru cevap veriyor, mahkemeye hitaben, "*Anayasanın şu maddesi doğrultusunda vakıf kuran bu kişinin mahallemizin şu evinde ikamet ettiği, komşularından sorulduğu ve iyi kişi olduğu, karakolumuzda bunun hakkında herhangi bir kayıt bulunmadığı sabit ise de, yine de böyle bir vakıf kurulup kurulamayacağı hususunu mahkemenin takdirine arz ederiz*" Gelen bu cevaplarla da, hem mahkeme yetiniyor, hem de Vakıflar Genel Müdürlüğü yetiniyor. Ne oluyor; 100 kişilik bir vakıf kurulmak istenildiği zaman, belki 100 günlük süre harcanyor, gerçek ve iyi bir vakfin kurulabilmesi için.

Buna benzer olarak, "*Maddede mutlaka ikametgah adresi yazılmalıdır*" deniyor. İkametgâh Medenî Kanun'da tarif edilmiş bir husus. İkametgâhtan kasıt, kenttir, ilçedir. "*Hayır, adres yazılacaktır*" diyorlar. Bunu son zamanlarda Vakıflar Genel Müdürlüğü değiştirdi.

Son zamanlarda, senette, mütevellî heyetine kimlerin girip giremeyeceğine dair müdahaleler oluyor. Halbuki vakfî kuran kişi, şunlardan olsun diyor, "*Hayır, onların muayyen bir çoğunluğu olmamak suretiyle kurulsun*" diyor.

Bu gösterdiğim eksterm misaller, Vakıflar Genel Müdürlüğü'nün vakıf resmî senetlerini yeterince incelemediğini, havale ettiği birtakım meslektaşlarımız tarafından rastgele yapılan incelemeler doğrultusunda mahkemeye gönderilen mütalaalarla kurulduğunu ve mahkemelerdeki hâkimler de, ne yazık ki bu mütalaalarla yetinmek suretiyle birtakım vakıf ucubelerinin ortaya çıkarıldığını ortaya koyuyor.

Şimdi ne yapmak lazım; Kanunda değişiklik gerekiyor ise, ya bu özgürlüğü kaldıracağız, birtakım kısıtlamalar getireceğiz, "*Vakıflar Genel Müdürlüğü şunu yapar, bunu yapamaz*". Ama, bugünkü demokratik düzende bu kadar kısıtlama da aykırı olacağından, birtakım düzenlemelere imkân verecek yeni hükümler getirmekte belki yararlı olur.

Ben şuna inanıyorum ki, Vakıflar Genel Müdürlüğü, iyi bir çalışma yaptığı takdirde, uygulamacılar, teorisyenler ve yargı ile iyi bir ilişki kurduğu takdirde, çok meseleyi halletmek imkânına sahiptir. Bu düzenlemelerle bugünkü uygulamalar daha iyi bir sathaya girebilir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

Buyurun Sayın REİSOĞLU.

Dr. Kemal REİSOĞLU — Sayın Başkanım, ne kadar önemli olursa olsun, vaktimizi elbette yetiştirmeye çalışacağız.

Efendim, bendeniz Ahmet Beyefendi'yi dinledikten sonra, kendilerine -ayrıntılar hariç katılıyorum dedim. Ayrıntılar hariç, dedim. Aydın BOLAK Beyefendiyi de büyük bir istifade ile dinledim. Kendilerinin, bilhassa vakıflar konusunda büyük hizmetleri vardır. Ben de biliyorum bunları. Ama, ben aralarında büyük bir fark göremedim. Şu sebepten dolayı: Hem Ahmet Beyefendi, hem Aydın Beyefendi yeni bir düzenlemeden tarafa. Yani bir düzenleme gerektiği hususunu söylüyorlar. Binaenaleyh bu bakımdan, yalnız Ahmet Beyefendi'nin söylediği sözlere "*Ayrıntılar hariç katılıyorum*" dememdeki sebep, bendeniz müktesep hakların ihlaline taraftar değilim. Binaenaleyh, verilenin alınması, genel hukuk prensipleri dahilinde ancak olabilir.

Bir de, Aydın Beyefendi buyurdular ki. hâkimlerin millî menfaat açısından takdirleri meselesi var. Gerçekten millî menfaat açısından Türk hâkimi daima incelemelidir. Bu, imkân bulduğukça böyle yapılagelmektedir. Fakat beyefendiye çok istirham ediyorum, benim vakfı kurmaktaki bir amacım da buydu, hâkim yetiştirilmesi meselesiydi. Bilmiyorum televizyonda görmediniz mi, hâkim "*Dosya okumaya fırsat bulamıyorum*" diyor. Demek ki, vakıf meselesi hâkimin tescil meselesi değil. Mesele adliye meselesi, iyi hâkim yetiştirme meselesi. 28 Üniversiteden sadece 6'sında Hukuk Fakültesi var. Fevkalade iyi bir şey 28 üniversite kurulması, tasvip ediyoruz; ama, zamanla yerleşecek. İnşallah 108 olsun, olsun yetişsin. Binaenaleyh böyle...

Şimdi, Aydın Beyefendi'nin ve diğer konuşmacıların temas buyurdıkları, "*Acaba, dernekler gibi bir kısıtlama mı koyulur?*" Gitsin muhtardan, karakoldan, iyi adamdır diye kâğıt alsın. Bendeniz Adliye Vekâleti'ndeyken, Yargıtay Başkanları gelirdi, avukatlık yapmak istiyor, -o zaman Avukatlık Kanununda vardı- iyi hâl kâğıdı getirirdi. Biz de şaşar kalırdık. Kanun mecbur tutmuş. Beyefendiler, ben bunlara şahsen taraftar değilim, faydası olduğuna kani de değilim.

Bizim vakfımızda, verdiğimiz garimenkullerin gelirlerini, kiraya vermek meselesi, arkadaşlar "*Aman gazeteye ilan verelim, şöyle olsun...*" Efendim, herkes kuyruk oldu da bu ilanları mı okuyor. Şu memleket küçük bir memleket, çağırılım hepsiyle temas edelim, en uygun gördüğümüze verelim. Biraz takdir hakkı tanımak lazım. Ama, ben tabii teferruatını bilmiyordum. Memlekette, dünyanın her yerinde olduğu gibi, birtakım suistimaller olabilir; ne hayali ihracatçısı, ne şusu, ne busu. Vakıf da kurabilirler, türlü şeyler yapabilirler. Bir kişi hırsızlık yaptı diye bütün memlekette alışverişi kesecek miyiz? Olamaz.

Vaktiyle Adliye Vekâleti'nde şahit oldum, bir komisyon toplantısında "*Avrupa'ya Amerika'ya gönderirsek doktora yapıverir*" Doktora yapıverir diye bunu göndermeyecek miyiz? Olabilir efendim, bunların tedbirlerini...

Yani arzımız, şu noktada ittifak ediyoruz sayın tebliğcilerle: Medenî Kanun sistemini bozmadan, müktesep hakları ihlal etmeden yeni bir kanun. Bendeniz, "*Ayrıntılar hariç*" dedim. Üzerinde durarak, ihtiyaçları tespit ederek, uygulayıcılardan, nazariyatçılarından görüşler alarak yeni bir kanun.

Aydın Beyefendi'nin bu suallerinden sonra, benim aklıma da bir sual geldi. Acaba Van'da otu-

ran bir adam, bir vakıf kursa, filanca gezegene gidildiği zaman, orada ileride oturacak olanlara şu şekilde bir yardım desc, bunu hâkim tescil edecek mi?

Sayın Başkanım, zaman üzerinde titizlikle duruyorlar. Binaenaleyh biz burada derhal halledilmesi gereken noktalar üzerinde daha çok durabilirsek, iyi olur. Bunlar güzel, enteresan hukukî konular. Genel Müdürlüğün galiba bir dergisi de var, bizim de, muhtelif bakanlıkların da var. Bunların üstünde durup... Sayın Başkan, eminim beni çok konuştu diye almıyorlar.

Saygılar sunarım efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim.

Konuşmacılar yalnız sualleri sorarlarsa iyi olacak. Konuşma sürelerini maalesef 3 dakika ile sınırlandırmak mecburiyetindeyim. Bundan sonra Sayın İnal AVCI bir tebliğ sunacaklar. Onu da tartışmaya açacağız.

Buyurun Sayın ŞAFAK.

Prof. Dr. Ali ŞAFAK — Efendim, Sayın Aydın BOLAK Bey'in sordukları sorulara, acaba günümüz millî hukukunun uygulanması karşısında çözüm tarzı getirilebilir mi? Bu soruların cevabı şu günkü millî hukuk uygulamasında mümkün değildir. Ashında, hepimizin bildiği gibi hayrın millî bir sınırı yoktur. Yani, hayrın milliliği diye bir şey söz konusu değildir. Eski dönem vakıf hukukunda takarrub kastı, yani Allah'ın rızasını kazanma, Allah'ın rızasını kazanma uğruna, insan, hayvan, kuş, kurt herkese görüyoruz ki vakıf söz konusu olmaktadır. Simon'un hatıratından bahsetti Sayın SUNGURBEY Efendi, Simon hatıratında: "*Polonya'dan çıkınız, Hindistan'a kadar bir tek dille ve beş kuruş harcamadan, vakfiyelerden istifade ile dolaşabilirsiniz*" demektedir. Görüyoruz ki, İnternasyonal bir hukuktan, nasyonal bir hukuka geçiş sonrasında, hemen hemen her ülkede bu türlü sorunlar söz konusudur.

Oysa günümüzde, dikkat buyurulursa gerek Doğu Bloku'nda, gerek Avrupa Topluluğu'nda, gerek Amerika'da toplumlar süper nasyonal olmaya doğru gitmektedir. Bugünkü blokların çalkantısında da bu espri yatmaktadır. Dolayısıyla bir entegrasyon dönemi söz konusu olduğuna göre toplumlarda, bu entegrasyon içinde en müteccis olacak, etkilenecek olan konu da sanırım ki hukuk olacaktır. Dolayısıyla hukukun entemasyonelliği üzerinde durulacak olursa, milletlerin süper nasyonal oluşu gibi, o zaman belki bu sorulara cevap bulunur. Yoksa, şu andaki uygulama ile ne Vakıflar Genel Müdürlüğü oluşturacağı bir komisyonla, ne de yasama organı kendi komisyonlarında bu arizamik sorulara cevap bulamaz. Zira, millî hukuk uygulaması neticesi, en tabii olarak bu mecraya bizi sürüklemektedir.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

Buyurun Sayın DÜRRÜOĞLU.

Ayhan DÜRRÜOĞLU — Efendim, 30 sene önce Konya'da, Alaattin Camii'nin temelden restorasyonu düşünülmüş idi. Zaman, zaman, ara ara, ufak ufak restorasyonlar yapıldı; ama, maalesef,

BAŞKAN — Hanımefendi, çok affedersiniz, daha sonraki oturumlarda restorasyon konusunda mücerret tebliğler var.

Ayhan DÜRRÜOĞLU (Devamla) — Şunun için söylüyorum efendim: Biraz önceki Aydın Beyefendi'nin konuşmasıyla ve daha önce konuşan arkadaşımızla ilgili olduğu için buna değinmek istiyorum.

Bütçeden, milyarlarca tutan harcamalarla artık temelinden bozulmuş olan ve hakikaten onarılması mümkün olmayan hesaplara girmeden, artık maalesef zannediyorum bu vakıfları gözden çıkarmak mecburiyetindeyiz. Ancak ondan sonra, benzeyenlerini yaptırabiliriz. Bunu söylemek istiyorum.

Sağolun.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim.

Buyurun Sayın ÖZCAN.

Mehmet ÖZCAN — Saygıdeğer misafirler, kabul buyurursanız naçizane ev sahipliği yapıyoruz. Güzide dinleyicilerimiz ve bu kadar saygıdeğer bilim adamlarımız arasında, özellikle hukusal konuların tartışıldığı bir oturumda, fazla vaktinizi almayacağım.

Saygıdeğer Genel Müdür Muavimin de söz aldığını şimdi öğrendim. O konulara girmeden, bir tek cümle ile şunu belirtmek istiyorum: Özellikle 903 Sayılı Yasa'ya göre yeni kurulacak vakıfların kuruluşunda az önce konuşan -ismini hatırlayamadığım için beni bağışlasın- beyefendi bir şey söylediler. *"Ne lüzum var bu araştırmaya, üstelik basit bir zabutadan, karakoldan geliyor bu araştırmalar"* dediler. Ben sadece o kısmı tavzih etmek suretiyle bir cümle ile arz edeceğim.

"Bu araştırmadan, Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından iyi ki vazgeçildi" dediler. Vazgeçilmedi, o yanlışlığı düzeltilmek istiyorum. Gereğine de inanıyoruz.

DİNLEYİCİLER: ("İkametten vazgeçilmedi")

Mehmet ÖZCAN: Aynı şey efendim, ikametden de vazgeçilmedi. Yasa zaten bu vazgeçmeyi amir değil. Gereğine inanıyoruz biz, ikamet ettiği noktada ancak onun kim olduğu, kimliği bilinecek; ki, yasalar muvacehesinde... Nüfus hüviyet cüzdanı sureti de özellikle üç adet istiyoruz ki, ne olduğu, kim olduğu bilinecek, onu mahkemeye ibraz etmek suretiyle ancak hâkimlerimize ışık tutacağız. Demin bir beyefendi, hâkimlerimizin son derece kabarık dosyalar karşısında perişan olduklarını söylediler. Doğrudur, bunu hepimiz biliyoruz. Biz, görüş beyan ederken, kimliğini tüm açıklığı ile mahkemeye arz ediyoruz. Onlar da bu yönde bir karar veriyorlar.

Bunun gereğine inanıyoruz. O yanlışlığı naçizane düzeltmek isterim.

BAŞKAN — Teşekkür ederim efendim.

Buyurun Sayın ÖZAYDIN

Ali Taha ÖZAYDIN — Efendim, Aydın BOLAK Beyefendi yurt dışında, millî sınırlar dışındaki vakıfların yönetime katılması veya yönetici tayini veya oraya bağış yapması konusunda, yeni vakıflar içerisinde bunun hükmü var mı şeklinde soru tevcih ettiler. 2162 sayılı 1931'de çıkan Vakıflar Kanununun 18 inci maddesi, *"Lozan Andlaşması'ndan sonra millî sınırlar dışında kalan vakıflara, mütevellilik tevcih edecek"* hükmünü getirmiştir. Maalesef, 903 Sayılı Kanun yapılırken, bu lazıma dikkate alınmadan düzenlendiği için, boşluk buradan meydana gelmektedir.

İkinci konu: Zaman zaman uluslararası vakıflar veya kendi ülkelerinin millî vakıfları Türkiye'de gelip sempozyumlar düzenlemektedir. Ben Konya'da çalıştığım sürece, Eisenhower Vakfı, Ürgüp ve Göreme'deki kiliselerin onarımı konusunda Türkiye'de sempozyumlar düzenlemekte; fakat bunlar herhangi bir maddî yardıma geçmemektedirler.

Ayrıca, Osmanlı İmparatorluğu döneminde veya Selçuklular döneminde Türklerin yapmış olduğu, **Lozan Andlaşması'ndan** sonra millî sınırlar dışında kalan vakıf emlak konusunda, Türklerin hakları korunmuş, o ülkelerle emlak tazminat anlaşmaları yapılmak suretiyle vakıf hak ve hukukunu koruma yoluna gidilmiştir.

Bunlardan, Suudi Arabistan'la görüşmeler başlamak üzere olup, 1981'de Mısır'la gerekli

anlaşma aktedilmiş ve tazminat talepleri ödeme safhasına gelmiştir.

Arz ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz.

Buyurun Sayın ÖZER.

Attila ÖZER — Sayın Başkan, kıymetli misafirler ve sayın tebliğciler; ben iki konuyu açıklama durumunda kaldığım için huzurunuzda çıktım.

Bunlardan bir tanesi, Sayın Büyüğümüz, Vakıfların 903 Sayılı Kanunu'nun çıkmasında büyük emeği geçen Aydın Bey'in sorduğu hususlar. Ben bu konuda genel olarak şunu söyleyeyim: 903 Sayılı Kanun'la ilgili tüzükte, -hafızam beni yanıltmıyorsa- Sayın BOLAK Bey'in bahsettikleri konuyu düzenlemiştir. Bu maddeye göre, Vakıf kurucularının T.C. uyruğundan olması lazımdır; yani, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olacaktır.

Aydın BOLAK — Sayın ÖZER, izin verirseniz o maddeyi okuyayım. "*Türk Medenî Kanunu hükümlerine göre kurulan vakıfların, yöneticilerinin Türkiye Cumhuriyeti uyruğunda olmaları esastır*" Kurucularının değil. Dikkat buyurursanız, suallerimi hep kurucu olarak sordum.

İkincisi, "*ancak vakfa ait eğitim, bilim, sanat, tıp ve sağlık kuruluşlarının yönetim organlarında salt çoğunluk oluşturmamak şartıyla yabancı uyrukluların da görev almalarına ve vakıfların veya kuruluşların yurt dışındaki benzer amaçlı vakıf veya kurumlarla işbirliği yapmalarına Bakanlar Kurulu'nca izin verilebilir.*" Bu sizlerin son defa yaptığınız fevkalade isabetli bir tadil.

Attila ÖZER (Devamla) — Bu iki ay önce yapılan bir tadildir. Ben bu tadilin gelişme ile ilgili kısmını size anlatmak istiyorum. "**Uluslararası kuruluş**" tabiri tartışma mevzuu oldu, bizimle üst makam arasında. Ne anlaşılıyor "**Uluslararası kuruluş**" tabirinden? Biz, "**Uluslararası kuruluş**" tabirinden iki devlet arasındaki uluslararası ilişki olduğunu ve bu tür uluslararası kuruluşlar arasındaki ilişkilerde, vakıfların ilişkilerinde Bakanlar Kurulu'nun izninin gerekli olduğunu savunduk. Çeşitli kademelerin sonunda, çalışmaların sonunda şöyle bir görüş ortaya çıktı: "**Uluslararası kuruluş**" tabirinden iki devletin birbiriyle olan ilişkisi kastedilmiyor. Örnek NATO, UNICEF gibi kuruluşlar. "O zaman vakıflar, NATO, UNICEF, IMF gibi kuruluşlarla işbirliği yapar, bunun dışındaki kuruluşlarla işbirliği yapamaz; çünkü, bunlar uluslararası kuruluşlar değildir, millî kuruluşlardır" denildi. Yüksek Mahkemenin de bu konuda kararı çıktıktan sonra, Sayın Aydın Bey'in biraz evvel okuduğu tadilat yapılarak, bizim görüşümüz istikametinde bir gelişme sağlandı.

Bizim görüşümüz şuydu: Türkiye'de kurulan bir vakıf, Türkiye'nin dışında başka devletlerin kurduğu vakıflarla herhangi bir temas yapabilir. Bunda herhangi bir mahzur yoktur. Çünkü, yapılan temaslara Türkiye'nin millî menfaatları bahis mevzuudur. Bu olduğu müddetçe bir sakınca yoktur.

Üzerinde özellikle durduğumuz diğer bir husus, Sayın Aydın Bey'in de soru olarak belirttikleri bir husus, Türkiye'deki bir vakıf, eğer malvarlığı dolayısıyla ve gayesi dolayısıyla Türkiye dışında olan kişilere yardım ederse, bunda herhangi bir mahzur yoktur. Vakıflar Sayın Genel Müdürü de burada, kendisi de biliyorlar konuyu, bizim açımızdan herhangi bir mahzuru yoktur. Vakıflar Genel Müdürlüğü bu tip vakıfların kurulmasına da mâni olucu bir harekete girmiş değildir.

Ama, bunun dışında, diğer hususlarla ilgili konularda, tüzüğün bize vermiş olduğu direktifler istikametinde hareket etmek zorundayız. Biz yasama organı değiliz. Yasama organı ve Bakanlar Kurulu kanun ve tüzük çıkarmışsa, bu tüzüğün hükümlerine uymak zorundayız. Uymadığımız takdirde biz suçlu oluruz; eğer yanlış uyuyorsak -ki sayın tartışmacılardan bir tanesi yanlış uyguladığımız kanaatinde- yüksek mahkemeler yanlışımızı düzeltir. Türkiye, bir hukuk devletidir. Türkiye, hukuk devleti olduğu için, idarenin yanlışını düzeltecek mahkemeler vardır. Bundan hiç şüphe etmeyin, bun-

da hiç tereddüt etmeyin. Türkiye'nin hukuk devleti olduğu Anayasa'nın 2 nci maddesinde sabittir.

Sayın BALLAR'ın belirttiği hususlara temas etmek istiyorum. Vakıflar Genel Müdürlüğü görevini kötüye kullanmamıştır, ben o kanaatte değilim. Sayın Aydın BOLAK'ın ifade ettiği gibi, belki zaman içerisinde görevimizde birtakım ihmaller dolayısıyla vakıf enflasyonu olmuştur. Ben de bu kanaatteyim.

Diğer taraftan, vakıf enflasyonunun oluşunun sebebi konusunda Sayın BOLAK dediler ki, *"Türk mevzuatına göre dernek kurma imkânına sahip olmayan birtakım kişiler..."* Çeşitli sebeplerle, devletin idarî makamlarının yapmış oldukları araştırmalar sonunda demek kurmasında fayda umulmayan birtakım kişiler geliyor, vakıf kuruyor. Biz bunu önüyoruz efendim. Ben Sayın avukat beyle aynı kanaatte değilim. Ben şu kanaatteyim: Anayasanın 33 üncü maddesinin son fıkrası, *"Derneklerle ilgili -Anayasada saydığım şu hükümler- vakıflar ve benzeri kuruluşlar..."* demektedir. Dikkat edin, yalnız vakıflar demiyor, *"Vakıflar ve benzeri kuruluşlar için de uygulanır."*

Biz bu kanaatteyiz. Yargıtay son kararıyla bizim bu fikrimizi onaylamıştır, Yargıtayımız, son olarak, bu kararımızın isabetini onaylamıştır. İsbetli olduğu kanaatindeyiz.

Şu şekilde: Türkiye'de dernek kurma hakkı elinden alınmış kişilerin -alınması faydalı veya zararlı, ben bunu savunmuyorum. O ayrı bir konu. Ama, Türkiye'de, şu andaki uygulamaya göre dernek kurmasında fayda umulmayan kişilerin- vakıf kurarak, vakfın binlerce yıllık mazisinin dejenere edilmesinin taraftarı değilim. Beni bağışlayın; eğer bu hata ise, beni bağışlayın. Vakıflarımız dejenere edilmesin. Binlerce yılın emeğini dejenere ettirmeye ne benim, ne de başka birinin hakkı olduğu kanaatında da değilim.

Daha fazla vaktinizi almak istemiyorum, teşekkür ederim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz efendim.

Aydın BOLAK — Muhterem Hanımefendiler, Beyefendiler, sualimin sebebi, sözümün sebebi Ortak pazar'ın eşliğinde bütün hukukî müesseseleriyle de olan Türkiye'de, tatbikatçıların, nazarıyatçıların, Devletler Hususî Hukuku'ndan doğan birtakım meselelerle karşılaşabileceğini açıkça ortaya koymaktı. Bu nasıl olur, ne olur, bugün bunlara çözüm yolları bulunacak mevzuu da değildi. Onu bilerek, onun idraki içinde birtakım mücerret sualleri, sırf düşünmeyi tahrik etmek için sordum.

Yalnız, bir kaide doğru mudur, yeniden soruyorum: Tefişi mümkün olmayan vakfın tescili mümkün müdür? Bu sarih değildir. Velayeti âmme mümkün değil ise, şahsın hukuku istimali mümkün müdür? Bu yazılı bir prensimiz değildir maalesef. Yani, Ortak Pazar arefesinde ve merkezi Brüksel'de veya Hamburg'ta kurulmuş bir vakfın, Türkiye'de gelip bir şube tescilini istemesi muhtemeldir. Ve, bunların adetlerinin bir gün, bizi müşkül durumda bırakacak bir miktara yaklaşması da muhtemeldir. Yöneticilerimiz, dikkatli idarecilerimiz, idarecilerimizle beraber çalışan dikkatli ve kıymetli hukukçularımız -zaualiniz dahil- hepimiz dikkatle düşünecek ve herhalde benden daha çok millî menfaatleri himaye edeceksiniz. Güvenimiz mutlak; ama, birtakım sualleri sorarak da, tahrik etmekte isabet vardır.

Teşekkürlerimi arz ederim efendim.

BAŞKAN — Teşekkür ederiz Sayın BOLAK.